

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 228. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358778480/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

fremkaldt. Ja han gennemførte, at Fr. Schlegels *Alarcos*, dette elendige Makværk, der synes skrevet af en talentløs Skoledreng og som maatte vække Latter hos Tilskuerne, gik over Scenen i Weimar, blot for at han kunde øve Skuespillerne i Vers-Fremsigelse*). I den Grad ofrede han efterhaanden Alt for den ydre Kunstform.

Men er det nu saaledes end Iet at se, hvorledes Goethe har forberedt Romantikens Ensidighed ved sin, synes det vanskeligere at efterspore det Samme hos Schiller. Hans Dramer ser jo ud som Spaadomme om virkelige Begivenheder. I *Røverne* gærer allerede den franske Revolution (Stykket skaffede som bekendt senere «Monsieur Gille» Titel som Æresborger af den franske Republik), og som Gotschall har sagt «i *Fiesko* foregribes den attende Brumaire, i *Posa* Girondinernes Veltalenhed, i *Wallenstein* den cæsariske Soldateraand og i *Jomfruen og Tell* Frihedskrigens Opsving». Men i Virkeligheden er det kun Schillers første Dramer, i hvilke han uden Bitanke og Bihensigt lader sig paavirke af sit Stof. Ved alle de senere føler enhver Kender, i hvilken Grad Æmnerne er grebne og valgte ud fra rent formelle Synspunkter. Henrik Ibsen gjorde mig engang i en Samtale opmærksom derpaa for *Jomfruen af Orleans'* Vedkommende, hævdede, at Stykket ikke er «oplevet», ikke forfattet ud fra stærke, selvoplevede Indtryk, men konstrueret. Og Heitner har eftervist dette Forhold for alle disse Dramer. Fra Aaret 1798 fører Schillers Beundring for den antike Tragedie ham til overalt at søge Surrogater for den antike Skæbnetro. Nemesisforestillingen behersker *Polykrates's Ring*, *Dykkeren*, *Wallenstein*. *Maria Stuart* er skrevet efter Forbilledet af Sofokles's *Kong Oedipus* og Stoffet valgt med det Øjemed at finde et Æmne, i hvilket den tragiske Skæbne som en Dom er fastslaaet forud, saa at Stykket kun lidt efter lidt udvikler det, der fra først af er givet. *Jomfruen fra Orleans*, der synes saa romantisk, er valgt som Stof, fordi Schiller vilde have et Æmne, i hvilket paa antik Manér et umiddelbart Bud fra Guden greb ind i den menneskelige Sjæl, saa man fik

*) Ueber den *Alarcos* bin ich völlig Ihrer Meinung; allein mich dünkt, wir müssen Alles wagen, weil am Gelingen oder Nichtgelingen nach aussen gar Nichts liegt. Was wir dabei gewonnen, scheint mir hauptsächlich das zu sein, dass wir diese äusserst obligate Sylbenmaasse sprechen lassen und sprechen hören. Goethe.

en ligefrem sanselig Indgriben af Guddommen, og det Menneske, der blev Guddommens Organ, paa mgte Græsk samtidigt kunde bukke under for sin menneskelige Svaghed. Længe havde Schiller, saa lidet musikalsk han var, i Overensstemmelse med denne sin virkelighedssky Retning prist Operaen paa Skuespillets Bekostning og de Gamles Kor som langt mere ærefrygtindgydende end den moderne tragiske Samtalekunst. I *Bruden fra Messina* gav han saa en Skæbnetragedie, der i Et og Alt var en Studie efter Sofokles. Ja ikke engang i *Wilhelm Tell* er Synspunktet moderne, tvertimod paa ethvert Punkt rent hellensk. Stoffet er ikke dramatisk, men episk opfattet. Den Enkelte staar ikke med nogen udpræget Ejendommelighed. Det er kun et Tilfælde, der hæver Tell ud af Massen og stiller ham i Spidsen for Bevægelsen. Han er, som Goethe siger, «en Art *Demos* (Folk)». Det er derfor heller ikke store historiske Modsetninger, som i Stykket brydes med hinanden; der findes ingen Frihedspatos i Rütli-Mændene, og det er ikke Frihedens eller Statens Idé, som fremkalder Oprøret. Det er her Privat-Ideer og Privat-Interesser, Indgreb i Ejendom og Familie, som i de øvrige Dramer personlig Ærgerrighed og dynastiske Formaal, der afgiver Handlingens eller rettere Begivenhedens Drivhjul. Det gælder for Bønderne udtrykkeligt ikke om Erobring af nye Friheder, men, som det siges, om Opretholdelsen af gamle nedarvede Sæder. Jeg kan med Hensyn til dette Punkt henvise til Lassalle, der i sin interessante Fortale til sit Drama *Franz v. Sickingen* med sædvanlig Genialitet udvikler denne Anskuelse.

Saaledes ser vi da, at selv naar Schiller, den politiske og historiske blandt Tysklands Digtere, mest synes at indlade sig med Historie og Politik, har han ligefuldt forholdsvis lidet med Virkeligheden at gøre, og saaledes kan det vel betragtes som godtgjort, at Sky for Historien og den ydre Virkelighed er hele Literaturens Karaktermærke paa denne Tid.

Dog Herders, Goethes og Schillers Aand er kun en af Romantikens to Hoved-Drivkræfter. Den anden er Fichtes Filosofi. Det var den Fichte'ske Lære om Jeget, der gav den romantiske Personlighed dens Præg og Sving. Sætningerne: Alt, hvad der er, er for os — Hvad der er for os, kan kun være ved os — I Jegets Virksomhed er al saavel sanselig som oversanselig Tilværelse indesluttet — disse Sætninger fik, idet de fra det metafysiske Omraade overflyttedes til det sjælelige, en ganske ny Udtydning.